

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΟΝΕΙΡΟ

ΤΟΥ Π.Κ. ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗ

Κύπρος και βέτο

Είχα ενεργά συνδέσει την επαγγελματική μου διαδρομή στο υπουργείο Εξωτερικών (ΥΠΕΞ) με την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και την επίλυση του κυπριακού προβλήματος. Συνεργαζόμενος στενά με τον αείμνηστο Γ. Κρανιδιώτη, τους Θ. Πάγκαλο, Κ. Σημίτη, Ν. Θέμελη. Υπήρξα αυτός που το 1986 έγραψα το πρώτο σημείωμα με τις βασικές ιδέες για την ανάγκη ένταξης της Κύπρου, ιδέες που όταν με τον Γ. Κρανιδιώτη παρουσιάσαμε στη Λευκωσία προκάλεσαν την έντονη αντίθεση του συνόλου σχεδόν της πολιτικής τάξης. Δεν ήθελε την ένταξη στην ΕΟΚ «γιατί θα αναγκαζόταν έτσι η Κύπρος να αποχωρήσει από το... Κίνημα των Αδεσμεύτων»! Παρά ταύτα, με την πίεση της Αθήνας και παρά τις αρχικές αντιδράσεις, ο πρόεδρος Γ. Βασιλείου υπέβαλε την αίτηση ένταξης τον Ιούλιο 1990. Είδαμε πάντοτε την ένταξη ως τον «καταλύτη για την επίλυση του κυπριακού προβλήματος», με την ακύρωση της τουρκικής κατοχής κ.λπ. Γι' αυτό εργαστήκαμε. Και με τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Ελσίνκι (1999) ο Κ. Σημίτης έφερε τελικά την Κύπρο στην Ένωση ως πλήρες μέλος (2004).

Αυτό όμως που ακολούθησε μετά την ένταξη προκαλεί βαθιά απογοήτευση. Η ιθύνουσα πολιτική τάξη στη Λευκωσία (με τις αυτονόητες εξαιρέσεις), αντί να αξιοποιήσει τη συμμετοχή ως «καταλύτη για την επίλυση», τη χρησιμοποίησε κυρίως ως άλλοθι (και τελικά εμπόδιο) για τη μη επίλυση. Αντί να ενεργοποιήσει θετικά και ευρηματικά την Ένωση για να ξεπεράσει προβλήματα, την ενεργοποίησε κυρίως για να περιπλέξει ή και να προσθέσει προβλήματα. Και δεν αναφέρομαι μόνο στην (ανεύθυνη) στάση της πολιτικής ηγεσίας (προέδρου Κύπρου κ.ά.) στη διαδικασία που οδήγησε στην καταψήφιση του σχεδίου Ανάν για την επίλυση τον Απρίλιο 2004 («δεν παρέλαβα κράτος...» κ.λπ.). Αναφέρομαι κυρίως στα όσα ακολούθησαν από την επίσημη ένταξη και μετά – από τον τρόπο χειρισμού του κανονισμού άμεσου εμπορίου μέχρι σήμερα. Η επίσημη Λευκωσία θεώρησε εν πολλοίς ότι αξιοποίηση της Ένωσης σημαίνει ενεργοποίηση του βέτο και κυρώσεων. Και ως εκ τούτου αυτά υπερχρησιμοποιεί ή επικαλείται σταθερά μέχρι τώρα, παρά τις προτάσεις που διατυπώνονται κατά καιρούς για μια άλλη, πιο δημιουργική προσέγγιση. Η άκριτη χρήση του βέτο μεταξύ άλλων ευθύνεται σε σημαντικό βαθμό και για τον τερματισμό της ενταξιακής διαδικασίας της Τουρκίας στην Ένωση, όχι τώρα που ούτως ή άλλως η Τουρκία δεν πληροί τις προϋποθέσεις για ένταξη, αλλά το 2006, όταν οι συνθήκες ήταν εντελώς διαφορετικές. Τότε, στη δικαιολογημένη αντίδραση για την παράνομη μη επέκταση από πλευράς Αγκυρας της συμφωνίας σύνδεσης στην Κύπρο, η Λευκωσία επεδίωξε και το Συμβούλιο πάγωσε οκτώ διαπραγματευτικά κεφάλαια για την ένταξη της Τουρκίας και το μη κλείσιμο κανενός. Και το επόμενο έτος η Γαλλία του Ν. Σαρκοζί πάγωσε άλλα πέντε, τερματίζοντας έτσι κατ' ουσίαν την προοπτική ένταξης της Τουρκίας. (Το 2009 η Λευκωσία πάγωσε μονομερώς άλλα έξι κεφάλαια. Συνολικά δηλαδή πάγωσε τα δεκατέσσερα από τα τριάντα πέντε.) Η αντιδημοκρατική εκτροπή και οι αυτοκρατορικές φαντασιώσεις του Ερντογάν άρχισαν από το 2007, όταν συνειδητοποίησε ότι έχει κλείσει ο ευρωπαϊκός δρόμος. Οφείλει να διερωτηθεί όμως η Λευκωσία: τι ακριβώς κέρδισε η Κύπρος με το πάγωμα της ενταξιακής διαδικασίας της Τουρκίας;

Στην Ένωση χρειάζεται μια άλλη σκληρή μεν, αλλά δημιουργική πολιτική που θα πηγαίνει πέρα από τα βέτο και που θα φέρνει συγκεκριμένα οφέλη για τη δίκαιη και βιώσιμη επίλυση του πολιτικού προβλήματος.

Το βέτο πρέπει να ασκείται με μεγάλη περίσκεψη...

Ο Π. Κ. Ιωακειμίδης είναι ομ. καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, πρώην πρεσβευτής - συμβούλος του ΥΠΕΞ και μέλος της συμβουλευτικής επιτροπής του ΕΛΙΑΜΕΠ.